

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Daiktavardis (nomen substantivum) ir jo gramatinės kategorijos

Renata Papšytė, VU Klasikinės filologijos katedra

LOTYNŲ KALBOS IR ANTIKOS KULTŪROS DALYKO MOKYTOJŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO
PROGRAMA, 2023

Daiktavardis (nomen substantivum) ir jo gramatinės kategorijos

- Linksnis
- Skaičius
- Giminė
- Linksniauotė

Linksniai (casus)

- Nominativus (Nom.) – vardininkas
- Genetivus (Gen.) – kilmininkas
- Dativus (Dat.) – naudininkas
- Accusativus (Acc.) – galininkas
- Ablativus (Abl.) – įnagininkas
- Vocativus (Voc.) – šauksmininkas

Skaičius (numerus)

- Singularis (sg.) – vienaskaita
- Pluralis (pl.) – daugiskaita

Giminė (genus)

- Masculinum (m.) - vyriškoji g.
- Femininum (f.) – moteriškoji g.
- Neutrum (n.) – niekatroji g.

Žodyninė forma

Žodyninę formą sudaro:

- 1) sg. Nominativus
- 2) sg. Genetivus galūnė
- 3) giminės nuoroda

Exempla:

lingua, ae f – kalba

liber, bri m – knyga

civis, is m f – pilietis, (-ė)

Linksniauotė (declinatio)

Lotynų kalbos daiktavardis turi 5 linksniauotes, nustatomas pagal sg. Genetivus galūnę:

-ae		I linksniauotė
-i		II linksniauotė
-is		III linksniauotė
-us		IV linksniauotė
-ei		V linksniauotė

I ir II daiktavardžio linksniuotė (sg. Nom., pl. Nom.)

	I linksniuotė	II linksniuotė	
	f.	m.	n.
Sg. Nom.	-a : insul- a „sala“	-us : fluvi- us „upė“	-um : oppid- um „miestas“
Pl. Nom.	-ae : insul- ae „salos“	-i : fluvi- i „upės“	-a : oppid- a „miestai“

I užduotis

Suraskite po tris atitinkamos linksniuotės daiktavardžius

I linksniuotė	II linksniuotė	
	m.	n.

verbum, i n – žodis

amīcus, i m – draugas

aedificium, i n – pastatas

consilium, i n – pasitarimas

amīca, ae f – draugė

silva, ae f – miškas

filius, i m – sūnus

discipulus, i m – mokinys

patria, ae f – tėvynė

Tikriname užduotį

I linksniuotė	II linksniuotė	
	m.	n.
amīca, ae f – draugė	amīcus, i m – draugas	verbum, i n – žodis
silva, ae f – miškas	filius, i m – sūnus	consilium, i n – pasitarimas
patria, ae f – tėvynė	discipulus, i m – mokinys	aedificium, i n – pastatas

Būdvardis

- Masculinum
- Femininum
- Neutrum

bonus, a, um – geras

carus, a, um - brangus

Būdvardžio derinimas su daiktavardžiu

	sg.		pl.
magnus, a, um- didelis	fluvius magnus	parvus, a, um - mažas	fluvii parvi
	insula magna		insulae parvae
	oppidum magnum		oppida parva

II užduotis: suderinkite būdvardį su daiktavardžiu

discipula + bonus, a, um	sg. discipula bona pl. discipulae bonae	gera mokinė geros mokinės
amīca + bonus, a, um	pl.	geros draugės
amīcus + bonus, a, um	sg. pl.	geras draugas geri draugai
imperium + Romanus, a, um	sg.	Romos imperija, valstybė
discipulus + bonus, a, um	sg. pl.	geras mokinys geri mokiniai
puella + doctus, a, um	sg. pl.	mokyta mergaitė, t. y. poetė mokytos mergaitės, t. y. poetės
vocabulum + novus, a, um	sg. pl.	naujas žodis nauji žodžiai
schola + primus, a, um + secundus, a, um + tertius, a, um		pirma pamoka antra pamoka trečia pamoka

Tikriname užduotį

discipula + bonus, a, um	sg. discipula bona pl. discipulae bonae	gera mokinė geros mokinės
amīca + bonus, a, um	pl. amīcae bonae	geros draugės
amīcus + bonus, a, um	sg. amīcus bonus pl. amīci boni	geras draugas geri draugai
imperium + Romanus, a, um	sg. imperium Romanum	Romos imperija, valstybė
discipulus + bonus, a, um	sg. discipulus bonus pl. discipuli boni	geras mokinys geri mokiniai
puella + doctus, a, um	sg. puella docta pl. puellae doctae	mokyta mergaitė, t. y. poetė mokytos mergaitės, t. y. poetės
vocabulum + novus, a, um	sg. vocabulum novum pl. vocabula nova	naujas žodis nauji žodžiai
schola + primus, a, um + secundus, a, um + tertius, a, um	schola prima schola secunda schola tertia	pirma pamoka antra pamoka trečia pamoka

III užduotis: sudarykite žodžių junginius su šiais lotyniškais žodžiais

Daiktavardis	Būdvardis
amīca, ae f – draugė schola, ae f – mokykla terra, ae f – žemė amīcus, i m – draugas discipulus, i m – mokinys exemplum, i n – pavyzdys aedificium, i n – pastatas	novus, a, um – naujas magnus, a, um – didelis parvus, a, um – mažas bonus, a, um – geras antiquus, a, um – senovinis incognitus, a, um - nežinomas

Veiksmažodžio *esse* esamasis laikas

Sg. 3	est – (jis, ji) yra
Pl. 3	sunt – (jie, jos) yra

IV užduotis: įrašykite trūkstamus veiksmažodžius

Europa ____ terra magna. Asia ____ terra magna. Europa, Asia et Africa terrae magnae ____.

Sicilia ____ magna insula. Corsica ____ insula parva. Sicilia, Corsica et Sardinia insulae _____. Britannia quoque magna insula _____. Germania non est insula, Germania est terra.

Britannia, Hispania, Germania et Lituania terrae _____. Danuvius _____ fluvius magnus.

Nilus et Danuvius ____ fluvii magni. Tiberis quoque ____ fluvius, sed non magnus. Tusculum ____ oppidum. Brundisium ____ oppidum. Roma, Tusculum, Brundisium, Sparta, Athenae oppida _____.

Lingua Latina _____ terra incognita.

Vietos raiška: in + ablativus

	I linksniuotė	II linksniuotė	
Kur?	f.	m.	n.
Sg.	-ā : in insul-ā „saloje“	-ō : fluvi-ō „upėje“	-ō : oppid-ō „mieste“
Pl.	-is : in insul-is „salose“	-is : fluvi-is „upėse“	-is : oppid-is „miestuose“

V užduotis: Atsakykite į klausimus, kaip nurodyta pavyzdyje

Klausimų ir atsakymų variantai	pvz.
Ubi est...? – Kur yra...?	Ubi est Italia? – Italia est in Europa
Estne... ? – Ar yra...? Ita est. // Sane. – Taip. Non ita est. // Minime. – Ne. Visai ne, anaip tol.	Estne Italia in Europa? – Sane. Italia est in Europa. Estne Italia insula? – Minime. Italia non est insula, Italia est terra.

1. Ubi est Roma?	
2. Ubi est Lituania?	
3. Ubi est Sparta?	
4. Ubi est Aegyptus?	
5. Ubi sunt Gallia et Hispania?	
6. Estne Nylus oppidum in Aegypto?	
7. Estne Sicilia insula?	
8. Estne Sicilia insula magna?	
9. Estne Melita terra magna?	
10. Suntne Melita et Sicilia insulae?	